

Köpek Üretimi, Çiftleştirme Kararı, Sahiplenme Yolları ve Etik Üzerine

Bir köpek eğitmeni olarak problemlerini çözmem için çağırıldığım köpeklerin sahip olduğu sorunların temelinde, genetiksel ve çevresel etkenlerin olduğunun bilincindeyim. O nedenle yazımın başında şu temel bilgiyi vermek isterim:

Köpekler sahip oldukları karakter ve genetik diğer özellikleri sadece anne ve babalarından almazlar. Tıpkı bizler gibi onların da geçmiş nesillerden aldıkları onlarca özellik bulunmaktadır. Huyu suyu, görünüşü güzel iki köpeği çiftleştirdiğimizde aynı güzel özelliklere sahip yavrular doğacağını ummak gülünçtür. Bir iki yavru anne babaya çekebilir evet; fakat geri kalanının pek çok özelliğinde, daha önceki nesillerin payı daha fazla olacaktır. Yavruların pek çok açıdan sağlıklı yavrular olarak dünyaya geleceğinden neredeyse emin olmak istiyorsak en azından eşleşen köpeklerin iki nesil öncesine kadar bilgi sahibi olmamız gerekir.

Köpek ve kedilerini çiftleştirmemeyi tercih eden, senelerdir pek çok terk edilmiş, sokak/barınak köpeğine uzun süreli geçici yuva olan ve olmaya devam eden, iki kedisini ve iki köpeğini ilanlardan ve sokaktan sahiplenmiş bir tanesini ise üç sene sırada bekleyerek yurt dışından satın almayı seçmiş biri olarak, belki yazıyı sonuna kadar dikkatle okumayacaklar tarafından linç edilme pahasına olsun şu cümleyi kurmak istiyorum:

Bir köpeğin üretilip satılmasına tıpkı barınaklardan/sokaklardan/geçici yuvalardan sahiplenilmesine de olmadığım gibi karşı değilim.

Çünkü biliyorum ki **sorumluluk sahibi bilinçli üreticiler** ileriki insan ve köpek nesili için güzel şeyler yapıyorlar. Başlangıcından itibaren doğru yetiştirilmiş, en baştan bu şansı elde etmiş ve genetiği de hastalıklardan arınmış bir köpeğin doğru aile ile eşleştirilmesine kadar titizlikle çalışsan, (hatta aile seçimi sırasında sahiplenme formunu dolduran bazı aileleri yakındaki barınaklara bakmaları konusunda yönlendiren), donanımlı ve sorumluluk sahibi üreticiler sahiplendirdikleri yavruların hayat boyu terk edilme ihtimallerini ortadan kaldırmış oluyorlar. Yine bu sorumluluk sahibi üreticiler, hayat boyu ürettikleri yavruları herhangi bir sebepten dolayı yuvası terk ederse, geri alma konusunda taahhüt veriyor ve yavrunun tekrar sahiplendirilmeden yalnızca ama yalnızca kendisine geri verilmesi için sözleşme imzalattırıyorlar. Yine aynı zamanda bu üreticiler, yavruların çiftleştirilme haklarını kendilerinde tutup, ileride çiftleştirilmek istenirse davranışsal olarak uygun olan köpeklerin genetik testlerinin yapılması ve bu testlere uygun bir aday ile eşleştirilmesi konusunda da sıkı davranıyorlar. Bu üreticilerin dünyaya getirdiği köpekleri ve soyundan herhangi bir köpeği, istismar edilirken, sokaklara/barınaklara terk edilirken görmemiz pek mümkün olmuyor.

Bilinçli atılmış bunca adımın sonu, köpekle birlikte sorunsuz yaşayabilen insan nesli ve bir canlının sorumluluğunu alma konusunda çocukluktan iyi yetişmiş bireyler yetiştirilmesine de vesile oluyor. Böylece ilk köpekleri bu denli sorunsuz oluyor ve onları mutlu ediyorken, onlara bu denli güzel bir şekilde köpek dünyasının kapılarını araladığımız bir başka köpeği de zor durumdan kurtarmayı düşünebiliyorlar. Her ailenin geçmiş yaşantısı, edindiği veya edinmediği tecrübeler, yaşam şartları, ev

imkanları barınaktan bir köpek sahiplenmeye elverişli olmayabiliyor. Buna saygı duyuyorum ve çokca köpek ve ailesi ile sorunları üzerine bir araya geldiğim için bizzat tecrübe ediyor ve görüyorum.

Ne yazık ki ülkemizde bilinçli üretici nasıl seçilir, nasıl doğru köpek seçimi yapılır, bireysel şartlar nasıl gözden geçirilir konularında hem üreticilerde hem de köpek sahiplerinin çoğunda ciddi bir donanım olmadığı için üreticiden parayla yavru köpek almak, barınaktan veya sokaktan geçmişini bilmediğiniz karakter ve davranış problemlerini öngöremediğiniz yetişkin bir köpek almaktan farksız oluyor. Sonuçta hepsi travmatik, sorunlu köpeklere dönüşüyor.

Bu nedenle köpek sahiplenmek isteyen kişi/ailelere doğru üretici seçimi yapmalarını, veya (yasal olarak ve donanım olarak) o doğru üreticilerden biri olmalarını; veya bir süre sağlıklı bir ortamda/geçici yuvada barınan gerçek karakteri ortaya çıkmış, olgun bir köpek sahiplenmelerini öneriyorum. Böylece çok büyük sürprizlerle karşılaşmadan doğru köpek-aile eşleşmesi yapılmış, ömürlük harika birlikteliklere adım atılmış olunuyor. Yıllardır da işim ve imkanlarım gereği, satın alınmış sorunlu yavru köpeklerin sorunlu yetişkin köpeklere dönüşmesine ve diğer yandan zor şartlardan kurtardığım köpeklerin rehabilite edilip doğru ailelerle eşleştirildiğinde ömürlük mutluluk getirdiğine bizzat şahit oluyorum.

Fakat ne yazık ki bu bilinç, bu kültür henüz bizim ülkemizde yaygın değil. Bu yazıyı yazma amacım da tam olarak bu.

-Köpeğimi çok seviyorum, o çok iyi ve benim için özel bir köpek. Görünüşünü beğendiğim bir başka köpekle çiftleştirip hatıra olarak bir yavrusunu almak istiyorum.

-Senin köpeğin güzel, benimki güzel e hadi çiftleştirelim. Zaten bizimkinin yavrularından isteyen çok fazla tanıdık var, dağıtırız.

-Bir kere anne/baba olsun, onun da hakkı.

-Doğurması sağlıklıymış. Öyle duydum.

- İyi para varmış, yavru alır alır satarız.

Vb. pek çok asılsız, hatalı ve üstelik sakıncalı, bilimsel olmayan, etik olmayan düşünceden dolayı dünyamız, acılar içinde yaşayan, genetik ve davranışsal olarak sağlıksız köpekler ve onlarla yaşamak zorunda kalan yıpranmış insanlarla doluyor. İnsanların çoğu da yıpranarak yaşamayı tercih etmeyip zavallı hayvanları ölüme terk ediyor.

Eğer köpeğimizi aşağıda bahsedeceğim 10 maddeyi gözetmeksizin çiftleştirdiysek veya bilinçsizce üretilen bir köpeği satın aldıysak, biz de şuan acılar içinde kıvranan veya ölen pek çok canlıdan sorumluyuz demektir. Bu, bu kadar net maalesef. En azından bunun tekrar etmemesi yine bizim elimizde. Hep birlikte bilinçlenip üreticileri kötülemeden doğruyu yanlıştan ayırabilmemiz gerekiyor.

Ülkemizde petshoplardan, internet satışlarından veya merdiven altı üretimlerden değil; Köpek Irkları ve Kinoloji Federasyonu'na kayıtlı üreticilerden faydalanabilirsiniz. Fakat kayıtlı her üreticinin de aynı sorumluluk bilincine sahip olmadığını da aklınızda tutarak seçiminizi iyice irdeleyerek yapabilirsiniz. Beni ve hayatımı iyice sorgulamayan, yavruları tipine göre rezerve ettiren, zamanı gelince karakter testi yapıp uygun ailelerle eşlemeyen, anne ve babaya gereken tüm testleri yaptırmamış, önceki batın yavrulardan bi' haber, yavruyu 60 günden erken bana vermeye çalışan ve herhangi bir aksi durumda yavruyu geri alabileceğine dair taahhüt vermeyen, aynı anda birden fazla batına sahip olan, yavruların bana gelmeden önce sosyalleşme ve itaat çalışmalarından, sağlık kontrollerinden hiç bahsetmeyen bir üreticiye güven duymam, **tüccar** olarak görürüm.

Bir yavruyu olması gerektiği gibi üretmenin, daha annenin yetişmesinden, beslenmesinden itibaren başladığının farkında olarak, çok masraflı olması bir yana çok emek ve donanım gerektiğinin bilincinde bir insan olarak *"hayvanlar para ile satılmaz, onlar dostumuz, mal değildir"* cümlesine de katılmadığımı belirtmek isterim. Onlar da insan bebeği kadar masrafı ve bakımı hak eder. Tüm bunları iyi bir amaç için yapan insanların da bu dünyanın iyi bir yer haline gelebilmesine büyük fayda sağladığını biliyorum ve bu emekler, masraflar için bu karşılığı hak ettiklerini düşünüyorum. Aksi halde yaptıkları şeyi sürdürmeleri imkansız olur. Tüm bunları bir kez olsun tam anlamıyla öğrenip uygulayıp sonra da "üreticiler para kazanmamalı" diyen tek bir kişi bile olamayacağını biliyorum. Çünkü layığıyla üretici/yetiştirici olmak gerçekten ama gerçekten çok zor bir iş. Gecenizi gündüzünüze kattığınız, bazen tüm maddi varlığınızı ortaya koyduğunuz, bazen de yorgunluktan psikolojik sağlığınıza bile sarsabilen bir süreç. Sevilmekten sırf para için yapılabilecek bir iş değil ama maalesef üretime ve üreticilere körü körüne düşman insanların bu kadar fazla olmasının sebebi de aslında üreticiler değil; tüccarlar. Tıpkı her meslekte olduğu gibi bu meslekte de itibarı, saygıyı hak etmeyen insanlar mevcut ve maalesef tüm dünyada bu kötü insanlar, işini aşkla yapan ve bence nesli tükenmekte olan iyi üreticilerin de adının kirlenmesine yol açıyor. İşte bu nedenle eğer aklınızın ucundan köpeğinizi çiftleştirmek geçiyor ise, bu kötü üreticilerden biri haline gelmemeniz için aşağıda sıraladığım 10 maddeye iyice düşünerek, dürüstçe cevaplar vermenizi öneriyorum:

1- Köpeğinizin soyunda davranış problemleri var mı?

Köpeğinizde veya köpeğinizin akrabalarında eğitim almadan önce veya aldıktan sonra davranış sorunları var mıydı? (Utangaçlık/çekingenlik, anksiyete, insanlara veya köpeklere karşı reaktivite,

ısıрма davranışları vb.) Köpeğinizde, akrabalarında, bir önceki batın yavrularında, köpeğinizin kardeşlerinde, anne babasında istenmeyen davranış problemleri mevcut muydu? Eğitilmeden önce yiyecek, oyuncak, alan veya insan sahiplenip koruma davranışı yani kaynak agresyonu mevcut muydu? Bu davranışların yavrularda da ortaya çıkabileceğini ve terk edilme sebepleri olabileceğinin farkında mısınız?

2- Köpeğinizin soyunun fiziksel sağlığı konusunda yapılmış olan testleri kontrol ettiniz mi?

Köpeğinizin ırkına has genetik hastalıkların kontrolünü içeren testleri yaptırdınız mı? (Köpekler gözle bakıldığında mükemmel derecede sağlıklı görünebilirler fakat genetik pek çok hastalığın veya kalça/eklem problemlerinin genetik taşıyıcıları olabilirler. Hem de hiç bir işaret göstermeksizin.) Köpeğinizin kardeşlerinin, anne babasının, büyük anne babasının, büyük büyük anne babasının sağlık testlerini/durumlarını biliyor musunuz? Köpeğinizin soyunun örneğin epilepsy gibi köpeğin ırkına bağlı soruları olup olmadığını kontrol ettirdiniz mi? Daha önce aynı anne babadan yavru aldıysanız, geçmişte doğan tüm yavruların davranışsal ve fiziksel sağlıklarına ilişkin bilgileri topladınız mı?

3- Köpeğiniz iyi bir fiziksel yapıya sahip mi?

Köpeğinizin yapısının doğacak nesil için sağlık sorunlarına, herhangi bir acıya sebep olup olmayacağı konusunda bir uzmana danıştınız mı? Hayatları boyunca epilepsy krizlerine girecek, yavaş yavaş kör veya sağır olacak, beyinleri sıvı toplayacak veya dayanılmaz ağrılarla yaşamak zorunda olacak yavrular doğmasına kolaylıkla sebep olabileceğinizi biliyor musunuz?

4- Yavruların sorumluluğunu bir ömür boyu kabul eder misiniz?

Her şeyi doğru yapsak bile şansımız yaver gitmeyebilir ve yine de hasta veya davranış problemlili yavrularımız olabilir. Eğer köpekleri sahiplenen aileler köpeklerde oluşabilecek davranış problemleri veya ömür boyu devam edecek ciddi sağlık sorunları ve masrafları nedeniyle köpeklerinden vazgeçerse bu yavruları geri alabilecek misiniz? Kör, sağır, sakat kalmış yavrulara ömür boyu bakmanın veya yeniden onlara yuva bulmanın sorumluluğunu alabiliyor musunuz?

5- Yeniden yuva bulma konusunda gerçekçi düşünebiliyor musunuz?

Zaten barınakların ve sokakların, geçici yuvaların sahip arayan köpeklerle dolu olduğunun ve yavrudan çıkmış artık yetişkin olmuş, yavru sevimliliğini yitirmiş ve üstelik problemleri olan bir köpeğin kolay kolay yeniden yuva bulamayacağını farkında mısınız?

6- Yavru büyütmenin eğer layığıyla yapılırsa tam zamanlı bir iş olduğunun farkında mısınız? Bu sürecin en az sekiz hafta boyunca süreceğinin, bu dönemin de yavrunun tüm hayatını etkileyebilecek bir dönem olduğunun farkında mısınız? Yavruların anne ve kardeşlerinin de desteği ile hayatları boyunca gündelik hayatta karşılaşacağı pek çok uyarıcı ile dikkatli ve pozitif bir şekilde tanıştırılması gerekiyor. Bu dönem kritik sosyalleşme dönemi dediğimiz sosyalleşme çalışmalarının yanında, tuvalet eğitimi, yalnız kalma eğitimi, üste atlamama , diş geçirmemek gibi görgü kurallarının da öğretildiği, üretici/yetiştirici kişiye ciddi sorumluluk yükleyen bir dönem. Gerçekten tam zamanlı bir iş ve bunu doğru yapabilmek için de öncesinde ciddi bir araştırma öğrenme süreci, sonrasında da fiziki imkanlar ve sabırla uygulama gerektiriyor. Aksi halde yavrularda, istemeyerek hayat boyu sorun oluşturabilecek bir karakter ve davranış problemine sebep olabilirsiniz. Tüm bunların bilincinde misiniz?

7- Çokça para harcamaya hatta belki de meteliksiz bile kalmaya hazır mısınız?

Gebelik sürecinde, doğum sırasında veya doğum sonrasında oluşabilecek öngörülemeyen ciddi sağlık sorunlarına ve bunların beraberinde getireceği finansal yüke hazır mısınız? (Maalesef bazen anne köpeğin kaybedilmesi ile sonuçlanabilen komplikasyonlar da olabiliyor. Bunun bilincinde misiniz?)

8- Köpeğiniz geçmişinde şiddetli bir travma veya anormal bir hayat tecrübesi yaşad mı?

Örneğin merdiven altı üretici, barınak veya petshop gibi yerlerde anneden erken ayrılıp dar kafeslerde veya kapalı odalarda sağlığı açısından iyi olmayan yerlerde uzun süreler boyunca kalmak zorunda kaldı mı? Bu tip yaşanmışlıklar enteresan bir şekilde bir sonraki jenerasyonu etkileyebilmekte.

9- Yavrular doğmadan önce onlar için mükemmel yuvalar bulabilecek misiniz?

Yavruları sahiplenecek ailelerle ilgili onlara iyi bakıp bakamayacaklarını öğrenmek amacıyla derinlemesine bir araştırma (belki bir soru formu vb. ile) yapabilecek misiniz? Ülkemiz şartlarında iyi günde kötü günde bir köpeğin sorumluluğunu ömür boyu alabilecek, maddi anlamda olduğu kadar insaniyet ve akıl yürütme/sağ duyu anlamlarında da donanımlı kişiler bulmak başlı başına bir mesele. O yavrularla kurduğunuz 8 haftalık bağ sonucunda gerçekten güvenerek emanet edebileceğiniz kişilerin hazır olması size büyük sıkıntıdan kurtacaktır. Aksi halde psikolojik olarak gerçekten yıpratıcı, travmatik tecrübeler sizi bekliyor olacak. Bunu yaşamaya hazır mısınız?

10- Köpeğinizi çiftleştireceğiniz diğer köpeklerle ve soyu ile ilgili davranışsal ve sağlık/genetik araştırmasını yapabilecek misiniz?

Çiftleştireceğiniz köpeğin sizin köpeğinize geçirebileceği hastalıklar bir yana yavrulara aktarabileceği onca kötü geni de hesaba kattınız mı?

Eğer bu on soruya “hayır” veya “bilmiyorum” diye cevap veriyorsanız etik olarak köpeğinizi çiftleştirmemenizi öneriyorum. Eğer hepsine dürüst bir şekilde “evet” diyebiliyorsanız, tebrik ederim! Bundan sonra **genetik, üretim, yavruların eğitimi ve sosyalleştirilmesi** konularında araştırmalarınıza devam edebilirsiniz! Çünkü öğrenmeniz gereken bir dünya kritik bilgi mevcut.

Dilerim ki ihtiyacınız olacak tüm bilimsel veriler, çağdaş bilgiler ve bol şans sizinle olsun.

Köpek sahiplenmek için hangi yolu seçmeliyim diye düşünenlerden iseniz ve bir şekilde kendinizi bu yazıyı sonuna kadar okurken bulduysanız, köpek için çok özel planlarınız olmadığı taktirde (çalışan köpek/iş köpeği olarak yetiştirmek, üretici olmak, terapi/asistan köpek yetiştirmek vb.) barınak veya sokaklardan kurtarılmış, geçici yuvada en az 10 gün geçirmiş bir köpeği profesyonel bir eğitmeninden de destek alarak aileniz ve yaşam tarzınıza uyumu konusunda değerlendirmenizi şiddetle öneririm.

Kısacası sokaklarda/barınaklarda bu kadar çok köpeğin olmasının sebepleri **sorumluluk sahibi bilinçli üreticiler** değil;

1- Üretici olduğunu zannettiğimiz, akıllı fikri para olan vicdan yoksunu tüccarlar.

2- Şartları zor koşullardan bir can alıp sahiplenmeye müsaitken, önyargıları nedeniyle para verip satın alan bilinçsiz insanlar.

Bunlardan biri olmamaya ve bu insanları desteklememeye özen göstermeliyiz.

Sevgiler,
Lara Kavuş